
Arkivsak-dok.	26/00051-92
Saksbehandler	Guro Torhildsdatter

Saksgang	Møtedato
Utvalg for helse og velferd	01.09.2026
Ungdomsrådet 26/27	

Kommunestyret	17.09.2026
---------------	------------

Saksframlegg

Høringssvar til endringer i alkoholoven og alkoholforskriften - gjelder salg direkte fra produsent

Rådmannens forslag til innstilling

1. Lindesnes kommune støtter departementets forslag til endring i alkoholoven og endring i alkoholforskriften. Saksframstillingen med kommunestyrets vedtak utgjør høringssvaret

Vedlegg

Høring - Forslag om endringer i alkoholoven og alkoholforskriften - utvidet ordning for begrenset salg av alkoholholdig drikk direkte fra produsent

Høring - forslag om endringer i alkoholoven og alkoholforskriften - utvidet ordning for begrenset salg av alkoholholdig drikk direkte fra produsent

Høringsnotat

Høringsliste

Saken kort fortalt

Helse og omsorgsdepartementet foreslår endringer i alkoholoven og alkoholforskriften. Endringene vil åpne for begrenset salg av alkoholholdig drikk direkte fra produsent. Ordningen er midlertidig og skal evalueres. De foreslåtte endringene kan ha distriktpolitisk betydning, positiv effekt for utvikling av bærekraftig reiseliv og økt bolyst. Negative konsekvenser for folkehelsen vurderes som marginale. Samtidig må hvert steg i retning liberalisering av alkoholpolitikken vurderes nøye da det er de sammensatte tiltakene samlet sett som gir lavere alkoholkonsum i befolkningen og som dermed reduserer skadevirkningene.

Bakgrunn

Helse og omsorgsdepartementet foreslår endring i alkoholloven og alkoholforskriften - utvidet ordning for begrenset salg av alkoholholdig drikk direkte fra produsent.

Høringsnotatet på 63 sider er datert 5. juni, og har følgende kapitteloverskrifter:

- 1 Innledning
- 2 Bakgrunn
- 3 Salg av egenprodusert drikk som en del av helhetlige reiselivsopplevelser
- 4 Alkohol som rusmiddel og norsk alkoholpolitikk
- 5 Gjeldende rett – dagens regler for salg, skjenking og tilvirkning av alkoholholdig drikk
- 6 Rettstilstanden i andre nordiske land
- 7 EØS-rettslige rammer for alkoholpolitikken, og detaljsalgsmonopolet
- 8 Internasjonale handelsrettslige forpliktelser
- 9 Departementets vurdering – forslag om å åpne for begrenset salg av alkoholholdig drikk over 4,7 volumprosent alkohol direkte fra små produsent
- 10 Forslagets forhold til EØS-retten og WTO-rettslige forpliktelser
- 11 Ordningens varighet
- 12 Samfunnsmessige, økonomiske og administrative konsekvenser
- 13 Forslag til lov- og forskriftsendringer

Kort oppsummert er bakgrunnen for endringsforslaget at Stortinget 12. desember 2024 fattet et anmodningsvedtak som lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre en utredning for å avklare handlingsrommet for utvidede salgsmuligheter for alkoholprodukter for øl, sterkøl, vin og brennevin. Dette inkluderer gårdssalg, bryggeriutsalg og utredning av forbedringer i Taxfreeordningen. Utredningen skal ta utgangspunkt i at det er en forutsetning at Vinmonopolet består i sin nåværende form.» (Høringsnotatet, side 6)

Ordningen er i første omgang foreslått å være midlertidig for å evalueres og eventuelt kunne reverseres dersom det er nødvendig av alkoholpolitiske eller EØS-rettslige grunner (Høringsnotatet side 5).

Formålet med forslaget er å gi små produsenter av alkoholholdig drikk mulighet til å selge egne produkter som del av en besøksopplevelse. Forslaget vil gi mulighet for å utvikle attraktive reiselivsprodukter, samtidig som den restriktive alkoholpolitikken, herunder vinmonopolordningen, opprettholdes (Høringsnotatet, side 5).

Definisjon av alkoholholdig drikk

Alkoholholdig drikk brukes i alkoholloven som en fellesbetegnelse på drikker som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol. Det skilles i loven mellom ulike grupper

- gruppe 1 er drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol
- gruppe 2 er drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol
- gruppe 3 er drikk som inneholder fra og med 22 til og med 60 volumprosent alkohol

Som hovedregel kan salg og skjenking av alkoholholdig drikk ikke skje i samme lokale. Unntaket er knyttet til de situasjoner hvor det foregår skjenking i tilknytning til tilvirkning, og gjelder kun alkoholholdig drikk gruppe 1 og enkelte drikker i gruppe 2, og innenfor gitte vilkår i alkoholloven (Høringsnotatet, side 16).

Hovedtrekkene i endringsforslaget:

- Produkter i både alkoholholdig drikk gruppe 2 og 3 omfattes av ordningen, og at den alkoholholdige drikken som selges må tilvirkes på stedet.
- Ordningen omfatter kun små tilvirkere (fastsatt gjennom grenser for produksjonsvolum).
- Tilvirkerne må være økonomisk og juridisk uavhengige.
- Bevilling kan kun gis til tilvirkere der salget utgjør en del av stedets helhetlige karakter og salgstilbud.
- Det kan bare gis bevilling til salg av egenproduserte produkter dersom det tilbys et betalt besøksarrangement med kunnskapshevende innhold.
- Det settes en volumgrense for salg til hver enkelt besøkende per besøk. Departementets forslag er at det kun kan selges inntil 1,5 liter alkoholholdig drikk gruppe 2 og inntil 0,5 liter alkoholholdig drikk gruppe 3, men ber om innspill på andre alternativer opp til en mengde tilsvarende den tollfrie kvoten (1 liter brennevin, 1,5 liter vin, 2 liter øl).
- Det kan kun selges inntil 15 000 liter alkoholholdig drikk gruppe 2 eller inntil 5 000 liter alkoholholdig drikk gruppe 3 per år (Høringsbrevet, og Høringsnotatet s 5)

Departementet har forsøkt å finne en balanse slik at de vilkårene som foreslås, i størst mulig grad tar hensyn til formålet med ordningen som er å gi små produsenter muligheten til å tilby og utvikle helhetlige reiselivsopplevelser, innenfor rammen av en konsistent og fortsatt restriktiv alkoholpolitikk (Høringsnotatet s 6).

Departementet ber om høringsinstansenes syn på de ulike vilkårene herunder de ulike grensene som er foreslått knyttet til produksjonsvolum og salgsvolum per år og per besøkende per besøk (Høringsnotatet s 6).

Høringsfristen er satt til 5. september 2026 (Høringsbrevet).

Vurdering

Lindesnes kommune har fått utsatt høringsfrist til 18. september for å få saken behandlet av kommunestyret. Alkoholpolitikk vekker bredt engasjement og skal balansere sosial bærekraft og hensynet til barnets beste på den ene siden og økonomisk bærekraft på den andre siden. I balansepunktet mellom disse løfter denne saken særlig også distriktpolitiske aspekter og bolyst.

Formålet med alkoholregulering er å redusere skadeomfang ved bruk. Fellestrekk for de landene med lavest konsum er fravær av reklame, skatter og avgifter og begrenset tilgjengelighet. Norge er blant landene med lavest alkoholkonsum i Europa og det landet som er best på bruk av virkemidler som effektivt forebygger alkoholrelaterte problemer på befolkningsnivå. Det er virkemidlene samlet sett som har begrenset alkoholbruken og dermed de skader og ulemper som følger av alkoholbruk. (Høringsnotatet s 12).

Begrenset tilgjengelighet er en av suksessfaktorene for å holde lavt konsum. Lovendringen legger opp til økt tilgjengelighet ved at småprodusenter kan selge alkoholvarer direkte til konsumerer, uten veien om allerede etablerte salgskanaler. Det er foreslått ulike begrensninger knyttet til lovendringen, og disse utgjør en «pakke» som samlet sett vurderes å ha en marginal effekt på totalkonsumet av alkohol og skadevirkninger som følger av alkoholbruk. Rådmannen er enig i den vurderingen.

Hovedtyngden av siderproduksjonen ligger på Vestlandet, men de siste årene er det etablert flere vingårder på Agder. Denne lovendringen kan bidra til bærekraft i distriktene og produktutvikling som gagnar landsdelen og landet som reiselivsdestinasjon.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på vilkårene og volumgrensene som er foreslått.

Rådmannen støtter de vilkårene departementet har satt. De foreslåtte grensene for volumproduksjon og salgsvolum er det vanskelig å ha sterke synspunkter om. I et folkehelseperspektiv virker de foreslåtte vilkår og volumgrenser som velfunderte, og viktige elementer i «pakken» av virkemidler som skal tjene alkohollovens formål. Samtidig kommer forslaget om lov- og forskriftsendring næringen i møte ved at små produsenter får mulighet til å gi helhetlige reiselivsopplevelser til sine gjester. Ordningen er midlertidig og skal evalueres, det vil gi mulighet for justeringer. Kommunene får også erfare lovendringen knyttet til saksbehandling og lokale forskrifter, alkoholpolitiske retningslinjer og salgskontroller.

Økonomiske konsekvenser

Lovendring kan føre til merutgift knyttet til saksbehandling og tilsyn, og merinntekt skatt

Interesser for barn og unge

Barn er en sårbar gruppe, og særlig gjelder det gruppen barn som lever i familier med rus.

Alkoholloven er basert på hensynet til barn og barns beste.

Den foreslåtte lovendringen gjør at for eksempel gjester som besøker en vingård kan kjøpe med seg hjem noen flasker av gårdens egne produkter, i stedet for å gå på polet å kjøpe.

Det gjør at alkohol blir litt mer tilgjengelig.

Departementet foreslår begrensninger for hvor mye hver gjest kan kjøpe og også hvor mye hver produsent (vingård) kan lage i løpet av et år. Lovendringen skal kun gjelde for små produsenter. Samlet sett er dette virkemidler som rådmannen mener gjør lovendringen forsvarlig.

Ungdomsrådet 2026/27 behandler saken på sin oppstartstur 14.-15. september.

Hensyn til klima og miljø

Klimaendringer gir endrede dyrkingsforhold og muligheter for utvikling av landbruksprodukter.

Hensyn til folkehelse

Kommer frem i saken

Konklusjon

Lindesnes kommune støtter departementets endring i alkoholloven og endring i alkoholforskriften slik at små produsenter innenfor gitte vilkår kan selge sine produkter i alkoholholdig drikk gruppe 2 og 3 til sine besøkende gjester. Ordningen er midlertidig og skal evalueres.